Jolsvai András

Márton Irma

fejezetek egy készülő regényből

16.

Márton Irma keresztrejtvényt fejtett éppen a főnővéri szobában. Szokatlanul nyugalmas éjszaka volt, az éjféli szoptatás utózajai is elültek már, különleges esemény nem történt, a szülőszoba is üresen ásítozott hosszú órák óta. Márton Irma a faliórára pillantott, fél kettő múlt hat perccel, állapította meg, ha semmi nem jön közbe, még vagy két és fél nyugalmas órája marad, addig vagy három-négy rejtvényt is megfejthet.

Márton Irma csak nemrégiben kezdett hódolni ennek az újfajta világhóbortnak, de mióta rákapott, nem volt kérdés, mivel töltse el (egyébként csekélyke) szabad idejét. Megfejtette Az Ujság teljes hétvégi mellékletét, aztán a Pesti Hírlap keresztrejtvényeit is, meg még ami a kezébe került. Múlt héten indult egy új rejtvényújság, Sicc, az volt a címe, Márton Irma megvette azt is, de nem igazán nyerte el a tetszését. Nem elég, hogy mindenféle más feladványokkal szórakoztatták az olvasót (képrejtvényekkel, szórejtvényekkel, kártyafeladványokkal, effélékkel), elvéve a helyet az értékesebb rébuszoktól, ráadásul hamar kiderült, hogy a keresztrejtvényei túlságosan könnyűek – kezdőknek való mind, nem a Márton Irmának, aki rövid múltra tekinthetett ugyan vissza, mégis – joggal – felső-fokú keresztrejtvényfejtő mesternek érezhette magát.

Függőleges nyolc, római váltópénz, két betű, olvasta Márton Irma, és már írta is, as. Tűhegyes, középkemény Koh-I-Noor ceruzával írta ezt a Márton Irma, mert biztos volt benne, hogy jó a megoldása. Bizonytalanság esetén egészen puha ceruzát használt, 2B-s Hardtmuthot leggyakrabban, azt lehetett a legkönnyebben kiradírozni. (Radírja is kettő volt, egy erősebb meg egy lágyabb Elephant.) Eleinte a kész rejtvényt, ha hibátlannak találtatott, átírta tollal is, de ma már sajnálja rá az időt. (Addig is lehet fejteni.) Ma már csak a megfejtendő főszöveget írja tollal át, amit mások beküldenek a szerkesztőségbe, hogy értékes könyvjutalmakat vagy újabb keresztrejtvényeket nyerjenek el: de főleg, hogy megjelenjen a nevük nyomtatásban. Márton Irma soha nem küldi be a saját megfejtését, megfogadta erősen, hogy minden körülmények között tartózkodik a szerkesztőségekkel való kapcsolattartástól. Az aztán tényleg nem hiányzik az embernek.

Vízszintes tizenegy: ősszel termő gyümölcs, hat betű, a harmadik i: szilva, írta be rögtön a Márton Irma, de csak puhával, hátha valami egzotikus,

kelet-mexikói növény lesz, melyről még senki sem hallott, beleértve a mexikóiakat, csak a rejtvény készítője: láttunk már ilyesmit. Függőleges nyolc, német származású amerikai filmsztár, a Marocco női főszereplője, nyolc betű, a vége h. Márton Irma erősen törte a fejét. Hallotta már ezt a nevet, moziplakáton is látta, két szótag, és úgy hallatszik, mint egy tüszszentés, Riechtig vagy ilyesmi, de mintha dével kezdődne, Dolwig, az csak hat betű, ennek pedig stimmelnie kéne, mert ha ez megvan, megvolna rögtön három vízszintes sor is. Márton Irma nyugtalanul dobolt a ceruzájával az asztalon, aztán elhatározta, átmegy a nővérpihenőbe, és megkérdezi: ezek az új, lakkozott körmű lányok ágyat vetni nem tudnak rendesen, de azt biztosan tudják, ki volt a Marocco főszereplője.

Amikor belépett a szobába, rögtön vissza is hőkölt. A nők, ötenhatan, körben ültek, székeken, ágyakon, középen pedig, az íróasztalon a Horn doktor terpeszkedett, két tenyere letámasztva a háta mögé, a lábait vidáman lóbázva. Amikor meglátta Márton Irmát, amint húzza is be maga mögött az ajtót, utána kiáltott.

– Jöjjön, csak jöjjön, főnővér, éppen végeztünk az enzimekkel, most következnek a hormonok! Az aztán egy magának való téma!

– Miért gondolja, főorvos úr?

– Maga akart valaha kémikusnak állni, nem?

Hát ez ezt meg honnan tudja, kérdezte volna Márton Irma szíve szerint, de aztán inkább csak bólintott, húzott egy széket maga alá, ott az ajtó közelében, és ezzel jelezte, hogy csatlakozik a hallgatósághoz.

Horn doktor első látásra egy sokat tapasztalt hajóskapitányra emlékeztetett. Bikanyak, busa szemöldök, és olyan körszakáll, amit már a múlt században is csak a kerti törpék hordtak, szégyenkezve. Szerencse, hogy e zordon külsőhöz hatalmas, nevető szemek társultak, melyek a legszigorúbb mondatait is megszelídítették. Horn doktor szenvedélyesen szerette a hivatását, nyitott volt minden új felfedezésre, találmányra, maga is folyton törte a fejét ezen-azon, nem is eredménytelenül. Ezen kívül még a nőket szerette szenvedélyesen, igaz, mindegyiket csak rövid ideig. (És mindegyik azt hitte, ő lesz az, aki mellett ez a bolygó hollandi kiköt végül: eleddig valamennyien tévedtek.) Újabb időkben a származását is kezdte szeretni a Horn doktor, egy ideje aktív tagja volt a hazai németek egyesületének, zakója hajtókáján folyton ott díszlett a szervezet jelvénye, és nem győzte dicsérni a német elme kulturális és tudományos felsőbbrendűségét. Azt sem rejtette véka alá, hogy Frigyesi visszavonulása után ő aspirál a professzori címre és a klinika igazgatására. Máris úgy viselkedett, mintha a professzor helyettese volna. Különösen azóta, hogy hazatért három hónapos germániai tanulmányútjáról.

– Nos – nézett körül a hölgykoszorún jóindulatúlag Horn doktor. – Ki tudná definiálni a hormon szót?

A hölgyek a lábukat nézték, Horn doktor szintén.

– Segítségül elárulom, hogy a szót magát egy Starling nevű brit fiziológus alkotta meg kilencszázötben, egy görög szóból, mely annyit tesz: mozgásba hozni.

A helyzet ettől sem változott gyökeresen.

– Főnővér, maga mit mond?

Márton Irma nagyot sóhajtott.

– Egyfajta kémiai jeladók, melyek a belső elválasztású mirigyekben képződnek, ha jól tudom.

Horn doktor elnevette magát.

– Hát persze, hogy jól tudja, hogyan is tudná másként! Maga mindig, mindent jól tud, nem igaz?

Aztán, csak a csuklóztatás kedvéért, végigmutogatott a körön, és mindenkinek mondania kellett egy belső elválasztású mirigyet. Ez, ha nem is teljesen gördülékenyen, azért sikerült. (Pajzsmirigy, tobozmirigy, mellékpajzsmirigy, hipotalamusz, agyalapi mirigy, hasnyálmirigy, petefészek – persze, hogy a csecsemőmirigyet felejtették ki a csecsemőosztályon, és persze, hogy a Márton Irmának a herék jutottak a végén, mi más is jutott volna?) Amikor ezzel megvoltak, Horn felemelte az ujját, mintha már igazi professzor volna, és tagoltan azt mondta:

– A hormonok a test futárai, melyek kémiai üzeneteket közvetítenek az egész szervezetben.

Aztán hátát a falnak döntötte, a karját összefonta a mellén, és mesélni kezdett. Mesélt az inzulin felfedezésének körülményeiről, és arról, hogy micsoda mérföldkő volt ez az emberiség történetében, meg arról is, hogy a felfedezésért Frederick Banting Nobel-díjat kapott, igaz, megosztva a főnökével, bizonyos Macleoddal, akinek semmi köze nem volt az inzulinhoz. (Márton Irma csodálkozva tapasztalta, hogy a Banting Hornnak, a Macleod meg Frigyesinek hangzik ott, az ajtó mellett.) Aztán mesélt a többi hormonról is, felfedezésük sorrendjében, meg persze arról, melyikük miért felelős a szervezetben. Végül elmondta, hogyan ismerkedett meg Göttingában Adolph Butenandt-tal, „korunk legnagyobb hormonkutatójával", akinek tizenötezer liter vizeletből sikerült tizenöt milligramm adroszteront kivonnia, aztán ötvenezer nőstény sertés petefészkéből némi progeszteront. De a legnagyobb bravúrja az volt, hogy, írd és mondd, ötszázezer japán selyemhernyó nemi mirigyéből sikerült kivonnia a feromont, ami, mint tudjuk – Horn itt elmosolyodott egy pillanatra – a nemi vonzásért felelős hormon az emberi szervezetben.

– A szerelemnek is van külön hormonja, főorvos úr? – kérdezte Noémi nővér kissé ijedten, mert Zoltán doktor hetek óta rá se nézett.

– Persze – válaszolta Horn. – Az oxitocin az. Nem hiába hívják boldogsághormonnak. És azt is tudom, most mit akar kérdezni. Megpróbálták már emberbe fecskendezni, mint az inzulint, de semmi eredménye nem volt. Pedig a patkánykísérletek egészen bíztatóak voltak. Azok az állatok, amelyek kaptak belőle, rögtön nekiálltak fészket építeni.

– Doktor úr, csak nem azt akarja mondani, hogy az ember legszebb, legszentebb érzései egyszerű kémiai képletek, amelyek már a születésünkkor fel vannak írva lelkünk fekete tábláján? Hogy a szerelem nem más, mint egy vegyészeti esemény? – kérdezte szinte megszeppenve Márta nővér.

– De bizony, drágám, így fest a helyzet. Ez a szép, fehér köd, amit köré rajzolunk, csak fölösleges hókuszpókusz. Odabent már eldőlt mindent. És nem tudom, magukat ijeszti-e vagy vigasztalja, de én biztos vagyok benne, hogy az orvostudomány rövidesen bele tud majd avatkozni ezekbe a folyamatokba. Ahogy a cukorbetegséget ma már gyógyítani tudjuk a mesterségesen bevitt inzulinnal, úgy tudjuk majd gyógyítani a szerelmi bánatot is rövidesen egy-két időben beadott oxicotin-injekcióval.

Ebben a pillanatban felsírt a legéhesebb újszülött, és a következő percben zengett az egész emelet – közeledett a négyórás etetés.

A nővérek elindultak a dolgukra, Horn nyújtózkodott egy nagyot.

– Mondja főnővér, tudja nélkülözni Krisztinát egy órácskára? Még befejeznénk a múltkori továbbképzést.

– Azt hiszem, a doktor úrnak most nagyobb szüksége lehet rá, mint nekünk.

Senki sem mert kuncogni. Krisztina nővér elpirult, de aztán megrázta magát. Ha már nyílt lapokkal játszunk, gondolta magában, hadd legyenek nála a nyerő kártyák.

– Vigyek magammal valamit a továbbképzéshez, főorvos úr?

Horn már a folyosóról fordult vissza.

– Hozzon egy adag feromont, a biztonság kedvéért. A tesztoszteront meg majd viszem én.

Márton Irma már csukta be maga után a szobája ajtaját, amikor meghallotta két kolleganője beszélgetését.

– Mit szólsz, ez a Kriszta nem szégyellte platinaszőkére festetni a haját?! Amióta a Horn doktor csak őt hormonkezeli, azt hiszi magáról, hogy ő a Marlene Dietrich!

-Ez az!- csapott a homlokára Márton Irma, és már nyúlt is a ceruzáért.

17.

Márton Irma az első tavaszi vasárnapon, amikor kiszabadulhattak végre a kávéházból a szigetre, hamar a padhoz szögezte a kalauzt. Pedig az még úgy képzelte, végre alaposan megbeszélhetik a Reichstag felgyújtása után előállott helyzetet, különös tekintettel a polgári jogok korlátozására valamint a felhatalmazási törvényre. De mielőtt hozzákezdhetett volna mondandójához, Márton Irma beléfojtotta a szót.

– Navratil úr! Van az Ön számára egy üzleti ajánlatom!

– Hallgatom, kisasszony!

– Arra kérem, hogy vegyen feleségül!

Navratil Ignác előbb elsápadt, aztán elvörösödött, végül elkékült és köhögni kezdett. Beletelt majd öt percbe, mire kissé összeszedte magát.

(Amíg ő megpróbál valahogy úrrá lenni meglepettségén, áruljuk el, mi okozta Márton Irma szokatlan elszántságát. Egy levél okozta, mely egy távoli gyermekotthonból érkezett, s az állt benne, hogy Molnár István két és fél esztendős árva fiúgyermeket Takaró Gáspár debreceni nagykereskedő hivatalosan is örökbefogadási eljárás alá kívánta vonni. Pecsét, aláírás. Aztán a levél alján néhány kézzel írott sor az igazgató úrtól, melyben kétszáz pengő készpénzt kér sürgősen, hogy ideiglenesen gátat tudjon vetni az eseményeknek. De ha a kisasszony nem lép rövidesen, fejeződött be a levél, akkor minden jó szándék és erőfeszítés ellenére le kell mondania a gyermekről. Márton Irma nem tudta eldönteni, sima zsarolásról van-e szó, vagy fatális véletlenek szomorú egybeeséséről, mindenesetre megértette, akár így van, akár úgy, most már tennie kell valamit. Éppen a múlt héten járt Gyopárosfürdőn, vitte a szokásos összeget, melyet könnyedén nyelt el az igazgatói zseb, de mindezen veszélyekről semmit se szólt az igazgatói száj. Szólt viszont, nem is akármit az Istvánka szája: Irmama, ezt mondta a gyermek, amikor meglátta, és két karját felfelé lendítve, mosolyogva köszöntötte az asszonyt. Aztán elkuckózott az ölében, és azt mondta, mese. Márton Irma pedig mesélt neki a furfangos favágóról, akiről kicsiny korában hallott maga is először. És közben peregtek a könnyei. És mikor hazaindult, végleg elhatározta, hogy ha törik, ha szakad, szerez magának egy férjet, de izibe.)

Eltelt az öt perc, de Navratil Ignác csak korlátozott mértékben nyerte vissza beszélőképességét.

– Kisasszony, én, őszintén szólva…

– Ne ijedjen meg, nem kell eltartania, sőt, semmit nem kell csinálnia, amit a férjeknek általában csinálniuk kell, egyszerűen csak a nevét kellene adnia.

– Azt nem lehet csak úgy…

– Ezer pengőt kap készpénzben, ha hajlandó frigyre lépni velem. Írásba adom, hogy semmi követelésem nincs önnel szemben, és egy fél év után, ha akarja, beadhatja a válópert.

– De hát minek kellene magának az én nevem?

– Hogy örökbe fogadhassak egy árva gyermeket.

És aztán, mert látta, hogy a kalauz még mindig nem ért semmit, leült mellé a padra, és elmesélte elejétől a végéig a Molnár Istvánka történetét. Meg azt, hogy a törvény szerint csak úgy fogadhatja örökbe, ha szerez előtte egy férjet is hozzá.

Navratil Ignác ismét vörös lett, de most már az izgalomtól. Amikor az asszony befejezte a történetet, felállt és meghajolt.

– Kisasszony, engedje meg, hogy e nemes célra boldogan ajánljam föl sokat szenvedett nevemet! Önnél épp olyan jó helyen lesz, mint nálam volt.

Ez már majdnem úgy hangzott, mint egy lánykérés. Aztán előkerültek a parizeres kenyerek, és Navratil Ignác ezúttal két korsó sört kapott a nagy ijedtségre. Sötétedésig sétáltak aztán a sziget fái alatt, a kalauz ünnepélyesen lemondott a felajánlott összegről („tessen csak azt a gyermek neveltetésére költeni!”), Márton Irma pedig megígérte, hogy rövidesen megszövegezteti az ügyvéddel a házassági szerződést, melyben minden követelésről lemond a frigy alatt éppúgy, mint a válás után, beleértve az asszony- és gyermektartást. Navratil Ignác előbb tiltakozott („úriemberek között elég az adott szó is”), de aztán Márton Irma felhívta a figyelmét arra a veszélyre, ha vele valami történik, a jogi helyzet rendezetlensége okán a kalauznak számos váratlan problémája támadna, úgyhogy a férfi végül beleegyezett a dologba. Aztán sokáig sétáltak még, hang nélkül, egymás mellett. A MAC pálya magasságában Navratil Ignác váratlanul megkérdezte.

– És akkor a kisfiút is Navratilnak hívják majd?

– Csak a válóperünk végéig. Aztán visszaveszem a leánykori nevemet, és a gyermek is megkapja majd az enyémet.

A jegykezelő csak annyit mondott, értem. Aztán vett egy nagy levegőt, és belekezdett végre a berlini állapotok taglalásába.

(Molnár István éppen három éves volt, amikor végre a Visegrádi utcába került. Márton Irma addigra átrendezte a lakást, Istvánkáé lett a kisszoba, ő pedig beköltözött a nagyba. Folyton tervezték aztán, hogy elcserélik egy nagyobb lakásra, de végül erre soha nem került sor. A fiú ott nőtt föl, Újlipótvárosban, a Szent István parkban focizott a barátaival és a Sziget utcai iskolába járt, és persze kitűnő tanuló volt végig. A Molnár

vezetéknevet harmincháromban Navratilra cserélte, és az is maradt egészen kilencszázötvenötig, Márton Irma – bocsánat, bocsánat, Navratil Ignácné – haláláig. Merthogy Navratil Ignác és Márton Irma soha többé nem találkoztak, miután harminchárom július nyolcadikán éjszaka elköszöntek egymástól, de el se váltak soha. Úgy tűnik, ez egyiküknek sem volt fontos aztán. Navratil Ignácról kevés feljegyezni való maradt, legfeljebb annyi, hogy ettől kezdve egyedül járt a szigetre és a kocsivezetőknek magyarázta, lankadatlan szorgalommal, a nemzetközi helyzet változásait. Negyvennégyben már a leszázalékolását intézte az OTI-nál, hisz alsó lábszárai alig látszottak a visszerektől, de a hivatal malmai már akkor is lassan őröltek, viszont a kalauzok meg fogytak, mert a hadra foghatókat már mind kivitték a frontra. Navratil Ignác túlkorosként maradt, és dolgozott látástól vakulásig. Ő volt a kalauza annak a villamosnak is, mely éppen a Margit hídon haladt át a robbantás pillanatában. Akiket a légnyomás nem sebesített halálra, megpróbáltak menekülni, hiszen beletelt vagy egy percbe is, mire a villamos zuhanni kezdett. A szemtanúk azt mesélték, a kalauz mozdulatlanul, fegyelmezetten állt a peronon, az előírásoknak megfelelően, s mielőtt a hullámsír elnyelte volna, még belefújt egyszer, utoljára a sípjába. Márton Irmából így lett hivatalosan is özvegy Navratilné, s az is maradt ötvenötben bekövetkezett haláláig. Egy heveny májgyulladás vitte el akkor. Istvánka, aki egész életében Irmamának nevezte Márton Irmát, a halálos ágyán megfogta a kezét, és a fülébe súgta: anyám! Márton Irma, amikor meglátta azokat a színeket, és meghallotta azokat a hangokat, melyeket tizennyolc éves kora óta ismert, megértette, hogy mennie kell: boldogan halt meg, abban a tudatban, hogy ami dolga volt ezen a földön, bevégezte. Navratil István, egyedül maradván, nyomozni kezdett a szülei után. Az anyját, tudta meg, Sindele Évának hívták leánykorában, s már ő is zabigyerek volt, lelencházban nőtt fel. Az apja, Molnár András palotai ács volt, s még harminckettőben, bánatában kiment Amerikába. New Brunswickban telepedett le. Molnár István a Vöröskereszt segítségével felkutatta, s aztán ötvenhatban, ahogy megnyílt a határ, utánament. Friss diplomás vegyészmérnök volt – mi más? –, odakint válogathatott az állások között. De sajnos az apák között nem válogathatott. A valóságos Molnár András olyan messze esett attól az apától, amit élete első huszonnégy évében elképzelt, hogy a távolságuk áthidalására semmi esély nem mutatkozott. Molnár András mihaszna korhely volt, aki kikopott a szakmájából rég, és alkalmi munkákból és lejmolásból tartotta el magát. A fiában se látott mást, mint egy pumpolható ismerőst. Molnár István – aki időközben visszavette eredeti nevét – csalódottságában hamarosan repatriált. Ujpestre költözött, a Chinoinban kapott állást, és szépen emelkedett

a hivatali ranglétrán. Újra nevet változtatott, hatvanháromtól Márton Istvánnak hívták. Az egyik kolleganőjét vette el, két fiúk született, Vid és Áron, ma már ők is ötven körül járnak. Vettek egy szép családi házat Istvántelken, ott laknak mindannyian. Amikor kimennek a Márton Irma sírjához a Megyeri temetőbe, nem hagyják ki a Lebstück Máriáét sem: Irmama épp eleget mesélt róla egykor.)

Egészen besötétedett, mire a Visegrádi utcába értek azon a napon. A jegykezelő a szokásoknak megfelelően elköszönt, de aztán váratlanul kezet csókolt a Márton Irmának.

Hisz végül is a menyasszonyától búcsúzott.

18.

Márton Irma 1933. július nyolcadikán, pénteken, Teréz napján esküdött örök hűséget Navratil Ignácnak a negyedik kerületi elöljáróság dísztermében. Márton Irma egyenes vonalú, széles gallérú fehér ruhát viselt, tüllfátyollal, mely az egész arcát elrejtette. Fehér kesztyűs kezében fehér rózsából font virágcsokor. Lapos sarkú cipő volt rajta, hogy a fényképen ne legyen magasabb, mint a férje. Navratil Ignác a nyári egyenruháját viselte, de fehér inget öltött hozzá. Az esküvőn nem voltak vendégek, csak a két tanú, egy forgalmista meg egy kocsivezető, a Navratil Ignác kollegái. Az anyakönyvvezető kopasz, korpulens férfi, széles nemzeti-szín keresztszalaggal az öltönyén úgy festett, mint egy rezesbanda tamburmajorja. Hosszan és kenetteljesen beszélt a házasság szentségéről, mintha nem is államhivatalnok volna, hanem áldozópap, a fiatal pár előtt álló évekről, gondokról és örömökről, és még a gyermekáldást is sikerült belefonnia a mondandójába. Aztán beírták magukat a díszes anyakönyvbe, és ezzel hivatalosan is férj-feleség lett belőlük. Akkor az anyakönyvvezető felszólította az ifjú párt, hogy húzzák egymás ujjaira a jegygyűrűt, de kiderült, hogy arról bizony mindketten megfeledkeztek.

– Akkor legalább csókolják meg egymást! – fakadt ki szinte az elégedetlen hivatalnok. Márton Irma a férje felé fordult, aki fel sem emelve a fátyolt, száját egy századmásodpercig a tüllre tapasztotta. Felharsant a Nászinduló (azért külön két pengőt kellett fizetni a hanglemez-lejátszó kezelőjének), s ezzel véget ért a szertartás. A szürke taxi már ott várta a társaságot az Erzsébet tér sarkán (ezen a napon mindent a Márton Irma fizetett, igaz, a Navratil Ignác kezével), és a társaság kihajtatott a Margit-szigetre. Megálltak egy pillanatra a padjuknál, Márton Irma kihúzott egy szál rózsát a menyasszonyi csokrából, és óvatosan elhelyezte a pad tám-

lájának élén, aztán tovább haladtak, a New York nyári étterméig. Amíg a főpincér az asztalukhoz kísérte őket, a cigánybanda megint rázendített az ilyenkor kötelező Mendelssohn-dallamra, az asztaloknál felálltak az emberek, és megtapsolták őket. Márton Irmát zavarta ez a fölösleges felhajtás, de Navratil Ignác büszkén hajlongott minden irányban, begyűjtve a gratulációkat. Márton Irma fogast rendelt, kapormártással, mert a halat valahogy ideillően elegánsnak vélte. Navratil Ignác hosszasan időzött az étlap tanulmányozásával, elengedte a füle mellett a főpincér ajánlását, végül kikötött a kolozsvári töltött káposztánál. Márton Irma egészen meghatódott, mert azt hitte, e választás finom utalást tartalmaz szülővárosára: amikor először találkoztak a szigeten, s a kalauz bemutatta a húgát, s kiderült a Navratilok szabadkai kötődése, Márton Irma is elmondta, honnan származik. A tanúk (Hrazdil Ferenc és Talabér József név szerint, utóbbi a forgalmista) egy-egy jó pörköltet kértek, sok szafttal és ecetes ugorkákkal, ne mondják rájuk, hogy kiették a kollégájukat a vagyonából. (Meg szerették is, persze.) Könnyű fehér borokat ittak hozzá, szódával, mintha egy Csáky utcai kiskocsmában volnának. Aztán jött az esküvői torta, melyet a menyasszony még az asztalfoglalás alkalmából rendelt meg: ez az étterem cukrászának saját kreációja volt, leginkább a csokitortára hasonlított, de a testében liszt helyett mandula volt csak, hogy a gyomor könnyű maradjon a nászéjszakán. Nyolcszeletes torta volt, ettek belőle egy-egy szeletet, a maradékot pedig két egyenlő részre osztva becsomagoltatták, mégse menjenek haza a tanúk üres kézzel.

Míg ettek, szó alig esett. Márton Irma azon mélázott, hogy mennyire keveset tud erről az emberről, aki ma, akárhogy is van, mégiscsak a férje lett, még azt sem, mi a kedvenc étele, itala, Navratil Ignác azon, rendeljen-e valami pálinkát a vacsora végére, s elég lesz-e a pénz, ezen a flancos helyen, a számla kiegyenlítésére, a tanúk meg azon, milyen rejtélyes alak ez a Navratil, nővel eddig nem látta senki, aztán, most tessék, megnősül: csak azt tudná az ember, mire.

Lett aztán pálinka is, hogy lassan rájuk esteledett. A tanúk szépen köszönték a meghívást, sok boldogságot kívántak az ifjú párnak (Navratil kezét hosszan szorongatták, a friss menyecskét pedig legényesen megropogtatták), aztán, zsebükben a torta maradékával, távoztak.

Navratil Ignác nyújtózott egyet, hátradőlt a székén, aztán odaintette a prímást (tizenkettedik Rácz Lacit), és mintha ő volna a Jávor Pál, elkezdte énekelni, hogy „Szép város Kolozsvár, majd ott lakunk a Szamosnál, jöjj hát, mert haboznál", aztán jött a rózsámnak nincsen párja, addigra már az egész banda ott állott az asztaluk körül, a nagybőgőst is beleértve, csak a szerencsétlen cimbalmos próbálta felvenni a ritmust a távoli emelvény-

ről. Szép hangja van a férjemnek, gondolta Márton Irma, ezt se tudtam róla eddig, nem volt miért énekelnie. A férfi addigra már igazán belemelegedett, már ott tartott, hogy az én rózsám vasutas, vasutas, de a zenészeket nem lehetett zavarba hozni. Navratil Ignác egészen kimelegedett, kigombolta a zubbonyát, és odafordult a Márton Irmához:

– A kisasszonynak mi a kedvenc nótája?

Rácz tizenkettő Laci rutinosan leintette a bandát, az egész étterem pisszegés nélkül várta, mit mond az ara. Márton Irma legszívesebben azt mondta volna, hogy már nem kisasszony ő, hanem asszony, és fájdalom, nincsen kedvenc nótája, de egyik mondatot se érezte igazán ide illőnek. Zsoltárokkal csak nem fog itt előrukkolni! Végre felmerült benne egy régi népdal, mit még a dajkája énekelt sok-sok év előtt, amikor ringatta. Belekezdett, hát, hogy Körösfői kertek alatt három kislány zabot arat. A kontrás megpróbálta követni, de a prímás leintette, hadd énekeljen ez az asszony, olyan szép hangja van! Így aztán a Márton Irma végigdalolta mind a három versszakot egyedül, a zenekar csak a tust húzta a végén. Tapsoltak a vendégek, tapsoltak a pincérek, még a cigánybanda is.

Nyolc óra tájban a tulaj, Tarján úr, szokása szerint körbejárt, megállt minden asztalnál, egy-két szót váltva a vendégekkel. Az ifjú párnak külön gratulált, és átnyújtotta a cég ajándékát: egy herendi vázát, rajta a New York terasz képével.

Mielőtt távoztak volna, Navratil Ignác elővett egy ropogós tízpengőst, elsétált vele a zenekarig, és a pénzt beletűzte a prímás vonójába. Azaz csak akarta. Látszott rajta, hogy tudja, mit kellene csinálni, de az is, hogy sosem csinálta még. Amikor másodszor esett a földre a pénz, Rácz tizenkettő Laci úgy segített a rákvörössé változott kalauzon, hogy egyszerűen rálépett a bankóra, és legott belekezdett egy fergeteges csárdásba.

Amikor a taxi megállt a Visegrádi utca 33/A előtt, Navratil, ahogy szokott, el akart köszönni, de Márton Irma ezt ezúttal nem várta meg.

– Behűtöttem egy kis üveg pezsgőt, csak tán nem akarja veszni hagyni?

Navratil Ignác nem akarta. Akkor járt először a Márton Irma lakásában. Végignézett mindent, bútorokat, képeket, könyveket, aztán leült a nagyfotelba, és azt mondta.

– Szépen lakik, kisasszony.

– Navratilné, ha kérhetem.

Megitták a pezsgőt, az asszony feltett egy lemezt, azt dúdolgatták hármasban az énekessel. Amikor az ital elfogyott, s Navratil Ignác megpróbált felállni a fotelból, Márton Irma a vállánál visszanyomta.

– Nem akar…kivételesen…csak ezen az estén…velem hálni?

Így mondta, pontosan, velem hálni, mintha egy bibliai mondatot idézne. Később, amikor erre az estére gondolt (és ez, bizony, elég sokszor előfordult vele), sohasem tudta megmagyarázni magának, hogyan kerültek ezek a szavak a nyelvére. Soha korábban – és soha később – nem használta őket. Talán a különleges alkalom, talán a szokatlanul sok alkohol, talán a pillanat varázsa, vagy ezek mind együtt. Akárhogy is, a mondat elhangzott, nem lehetett meg nem történtté tenni.

– Szeretné? – Navratil Ignácnak meglepően lágy volt a hangja.

– Nagyon szeretném.

Navratil Ignác fölállt, levette a zakóját, meglazította a nyakkendőjét, aztán azt mondta.

– Ne várjon túl sokat tőlem, kisasszony. Tudja, elég tapasztalatlan vagyok ezen a téren. Ha felkeresem is időnként azokat a víg házakat, ott is mindig csak kisszakaszra váltok jegyet.

– Nálam nem lehet tapasztalatlanabb, Ignác.

Márton Irma közelebb lépett, megfogta a férfi kezét, de aztán, a szemét meglátva, el is engedte.

– Én most lefekszem. Maga csak készüljön el nyugodtan. Aztán, ha úgy érzi, jöjjön be bátran. Le lesz oltva a villany, de az ágyban megtalál.

Bement a kisszobába, levetkőzött, a kelengyés ládából előkereste azt a fehér csipkés hálóinget, melyet tizenkét év előtt vett, az egyik első fizetéséből, bebújt a lópokrócok közé és várt. Öt percet, tízet, tizenötöt, húszat. Talán egy fél óra is eltelt már, és még mindig nem történt semmi.

Aztán tisztán hallatszott, hogy valaki csöndben becsukja a bejárati ajtót.

Márton Irma felzokogott. És azt a zokogást egész éjjel nem tudta abbahagyni.